Státní bankrot: až na dno morálního hazardu

Státní bankrot České republiky právě probíhá, vážený kliente, a ty se v tom vezeš taky.

Tyto zprávy pro vás vytváří Finmag.cz.
Při kontaktu s klienty se poradce dovídá věci, které jej obohacují, poučují a to jak pro praxi poradce, tak i pro soukromý život (nedávno o tom na Finmagu skvěle psal Ondra Veselý). Samozřejmě to ale funguje i obráceně. Klienti se ptají svého poradce na problémy, kterým oni nerozumějí nebo u kterých si neumějí vybrat z řady argumentů, jež si často i protiřečí. V poslední době se často setkávám s otázkami typu: „Jak je to s tím státním dluhem?“ nebo „Hrozí nám státní bankrot?“
Jak ale jednoduše odpovědět, když se jedná o dost složité procesy? Jak zjednodušit problém, aby podstata byla zachována a klient jej pochopil? Jak odpovědět, aby klient dostal nějaké měřítko, které může i v budoucnosti používat?

Návykové peníze

Nejpřesnější odpověď zní: „Státní bankrot České republiky právě probíhá, vážený kliente, a ty se v tom vezeš taky.“ Nenech se, kliente, uchlácholit slovy, že máme malý dluh a že nám nehrozí osud Řecka. Hrozí! Nevěřte chlácholivým řečem. Proč to říkám? Moje premisa zní: Stát, který není dlouhodobě schopen z vybraných daní pokrýt své běžné výdaje (sociální systém, provoz státu, investice, veřejné statky), je v podstatě v bankrotu. A to bez ohledu na to, že papírově náš dluh nevypadá tak špatně jako jiných států.

Státní dluhy jsou oprávněnou metodou jak pomoci ekonomice a lidem – např. při válečném konfliktu, ve kterém jde o svobodu občanů, bytí a nebytí státu, při rozsáhlé ekologické nebo živelní katastrofě, při nutnosti investovat do základních prvků státu (silnice, nemocnice, školy) atd. Koneckonců schodek rozpočtu v situaci roku 2009 byl oprávněný. Zato v tučných předchozích letech bylo státní plýtvání projevem nehorázného diletantství. Půjčovat si jen na provoz, jak to děláme v ČR, je zkrátka hloupost. Hospodářství dané země, politici, voliči, příjemci sociálních dávek, investoři, ti všichni si totiž na „měkké peníze“ zvyknou stejně rychle, jako sportovec na doping.

Než přijde exekutor

Pro zjednodušení si představme rodinu s čistým příjmem 30 000 Kč měsíčně a průběžným schodkem 3% (stejně jako stát dle Maastrichtských pravidel). Jeden rok si vypůjčí 10 800 Kč a na úrocích zaplatí 324 korun. Tak to jde rok za rokem, za deset let už rodina dluží 108 000 Kč a ročně zaplatí na úrocích 3 240 Kč. Zaplatit úrok je snadné, ale jak splatit dluh?

Zatímco tuto rodinu dříve nebo později někdo zastaví – banka nepůjčí, pošle exekutora, u státu to trvá velmi dlouho. Exekutor nepřichází a nepřichází a všichni se bez obav zadlužují dál. Stačí se podívat na Řecko a na to, jak snadno upsalo své dluhopisy i přes pověst, kterou nyní má, tedy pověst dlužníka a mizerného hospodáře. Je jasné, že u státního dluhu jedou všichni až na dno morálního hazardu.

Politici, kteří nehospodaří a zadlužují své státy jen proto, aby mohli splnit aspoň něco ze svých slibů – naslibovali voličům cokoli, aby si udrželi dobře placená křesla a moc – investoři, kteří nakupují státní dluhopisy, banky, ekonomické skupiny navěšené na státní rozpočet, příjemci sociálních benefitů, skupiny s daňovými výhodami, voliči – všichni vesele poskakují kolem státního dluhu, bez ohledu na blížící se konec.

Připravte se na bankrot

V naší malé české reality show „dluží“ již nyní každá čtyřčlenná rodina více jak 400 000 Kč, které bude muset jednou zaplatit ze svých daní. Na úrocích pak rok co rok „zaplatí“ zhruba 18 000 Kč. Taková je daň za nehospodárnost posledních desíti let. Kdybychom hospodařili bez dluhů, mohly by bývaly být daně nižší. Kdybychom hospodařili bez dluhů, mohli bychom bývali mít vyšší příjmy a vyšší životní standard.
Jenže znáte to, kdyby, kdyby kdyby… Realita je zkrátka jiná.

Jak se tedy připravit na technický státní bankrot?

Mějte po ruce peníze v hotovosti. Až totiž stát přijde do technického bankrotu, první, co vypadne, budou příjmy a důchody velkých skupin obyvatelstva. Za rohlíky, mléko a nájem se ale budete muset platit neustále.

Proti státnímu bankrotu příliš nepomůže terautizace peněz do aktiv, protože v první fázi po bankrotu příliš zájemců o koupi vaší nemovitosti, zlata, drahých kamenů, akcií, ani čehokoliv dalšího nenajdete. Hotovost budou potřebovat úplně všichni. Naopak některá aktiva (např. byty) nás mohou přivést do potíží. Odejdou z nich nájemníci, ale vy jako majitel budete stále muset platit základní služby.
Dnes nelze doporučit ani ukrytí prostředků do jiných měn. I okolní státy jsou zadlužené po uši a, kdo ví, jak dopadnou oni.

Ve druhé fázi vám naopak aktiva pomohou. Jejím průvodním znakem je totiž masivní inflace a rozsáhlé znehodnocení peněz. Proti inflaci se lze bránit, to je celkem snadné i pro velmi malé částky. Je ale velmi obtížné určit, kolik hotových prostředků byste měli „mít připraveno na ten bankrot“, respektive na jeho první fázi. Peníze, které v první fázi neutratíte, se totiž rychle promění v bezcenné papírky.

Situace samozřejmě zatím nevypadá tak zle, jak ji zde kreslím, ale to je dáno jen tím, že stát je přece jen dost „velká rodina“. Politici odpovědní za stav státních financí vydrží lhát dlouho a finanční trhy nejsou racionální a klidně nakupují i státní dluhopisy států se špatným hospodařením, jak o tom svědčí velmi úspěšný úpis řeckých dluhopisů, kdy poptávka několikanásobně převýšila nabídku. Finanční trhy kalkulují s tím, že to „Angela zatáhne“, míněno, že pracovité a relativně hospodárné Německo Řecku půjčí. Je ale rozhodně trapné očekávat, že to jednou někdo „zatáhne“ taky za nás.

Chci se taky přiživit?

Lze se proti státnímu bankrotu bránit? Těžko. Je zřejmé, že stávající systém demokratického uspořádání státu není imunní proti nehospodárnosti a marnotratnosti politiků. Zatím jedinou, bohužel jen částečně úspěšnou metodou jsou volby. První, na co se volič, který se rozhodne bankrotu bránit, musí sám sebe zeptat, je to, zda jeho politické a volební preference nevycházejí z toho, že se taky chce na státu přiživit, že chce své sociální výdobytky, svou podporu, svou daňovou úlevu. Každý z nás se musí zamyslet, zda není jedním z těch, kteří si „chtějí něco urvat“.

Lobistické skupiny, které trhají státní rozpočet na kusy, mají vždy perfektně připravenou argumentaci, proč právě ony mají být příjemcem nějakých státních peněz, dotací, úlev. Týká se to všech, od zemědělců, průmyslové loby, stavitelů dálnic, přes příjemce sociálních dávek, mateřské, pohřebného až k odborářům, kteří chtějí levnější režijky, jak jsme byli svědky nedávno. Všimněte si, nikdo nepřijde s návrhem, že tentokrát peníze od státu nechce. Všichni chtějí snadné měkké peníze urvat z našich daní. Je totiž mnohem lehčí argumentovat v televizi, stávkovat, tvářit se ublíženě a být příjemcem výhod, než těžce dřít na poli či ve fabrice nebo neutrácet tolik v novém obchodním centru.

Když se volič vypořádá s touto otázkou, zbývá mu jen rozmyslet, koho zvolí, zda dobrého hospodáře nebo jen dalšího nezodpovědného tlučhubu. Ale to je už politická agitace a o tom jindy.

Autor je poradcem společnosti Partners for Life Planning, působí v Praze.

Zdroj: http://zpravy.kurzy.cz